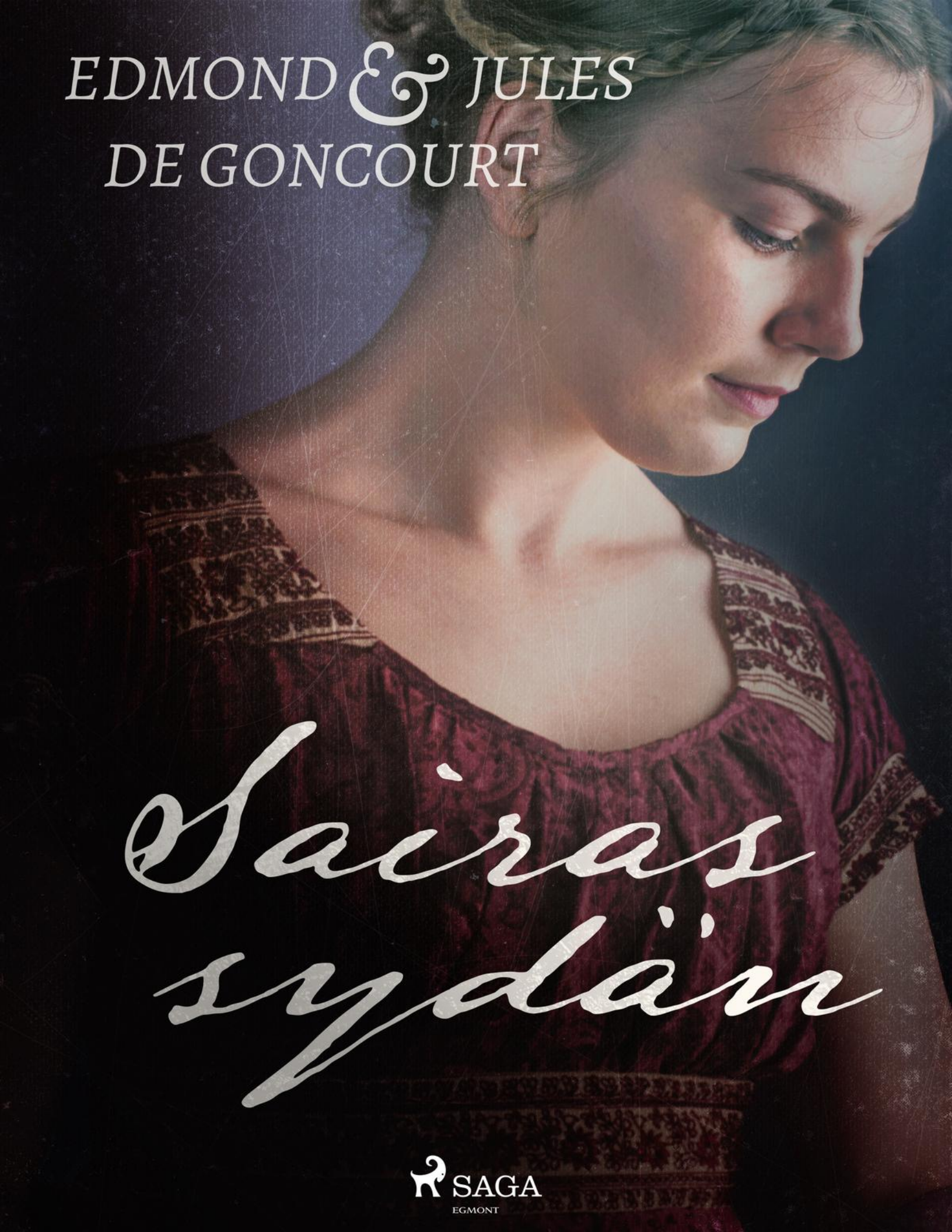
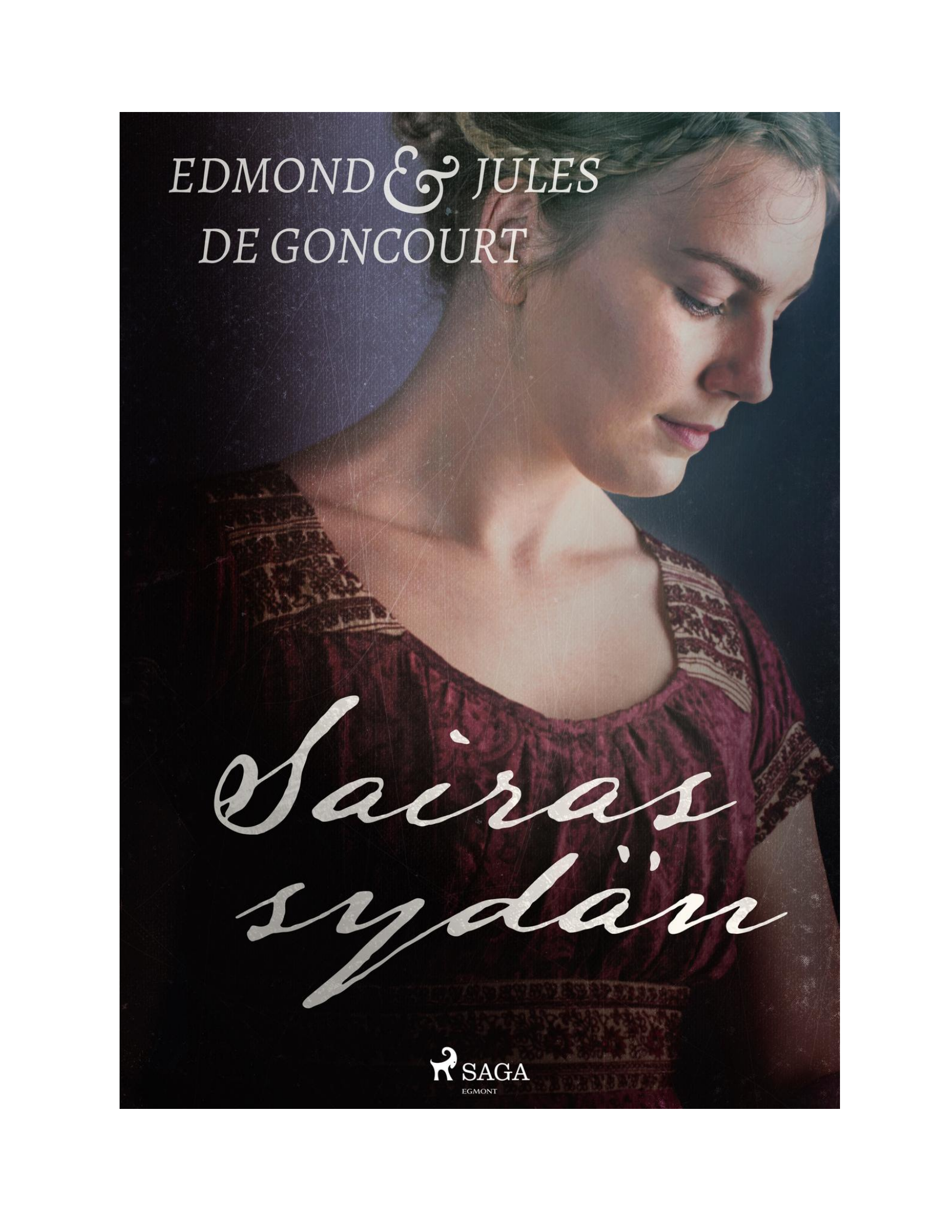

A close-up, profile view of a woman with light brown hair, looking down. She is wearing a dark red, patterned, off-the-shoulder top. The background is dark and out of focus.

EDMOND & JULES
DE GONCOURT

*Sairas
sydän*

A close-up, profile view of a woman with light brown hair, looking down. She is wearing a dark red, patterned dress with a square neckline. The background is dark and out of focus.

EDMOND & JULES
DE GONCOURT

*Sairas
sydän*

 SAGA
EGMONT

Edmond de Goncourt

Sairas sydän

SAGA Egmont

Sairas sydän

Original title

Renée Mauperin

Cover image: Shutterstock

Teos on julkaistu historiallisena dokumenttina, jonka kieli kuvastaa julkaisuaikansa näkemystä.

Copyright © 2020 Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726445565

1. e-book edition, 2020

Format: EPUB 2.0

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

SAGA Egmont www.saga-books.com – a part of Egmont,
www.egmont.com

Teos on suomennettu Suomalaisen kirjallisuuden
edistämisvaroilla

I

»Te ette pidä seuraelämästä, neiti?»

»Ettehän kerro siitä kenellekään? Siellä on hirveän ikävää ... Niin vaikuttaa seuraelämä minuun. Ehkä se johtuu siitä, ettei minulla ole ollut hyvää onnea. Olen joutunut tekemisiin pelkästään vakavien nuorten miesten kanssa, veljeni ystävien, sitaattinuorukaisten, kuten heitä sanoisin. Nuorille tytöille ei siellä voi puhua mistään muusta kuin viimeisestä saarnasta, jota he ovat olleet kuulemassa, viimeisestä pianokappaleesta, jota he ovat harjoitelleet, tai viimeisestä puvusta, jonka he ovat saaneet: puhelu ikätoverieni kanssa on todellakin rajoitettua.»

»Te kai asutte kaiken vuotta maaseudulla, neiti?»

»Asumme. Mutta mehän olemme niin lähellä Parisia. Onko se kappale, jota nykyään Opéra-Comique esittää, kaunis? Oletteko nähnyt sen?»

»Olen, neiti, se on ihana, musiikki todellista maestriaa .. Koko Parisi oli ensi-illassa. Minä käyn ainoastaan ensi-illoissa.»

»Arvaatteko, että Opéra-Comique on ainoa teatteri, jonne minut otetaan mukaan, ja myöskin Théâtre Français'hen silloin kuin siellä näytellään mestariteoksia. Miten pitkäpiimäisiä nuo mestariteokset minusta ovat! Ajatelkaa, ettei minua lasketa Palais-Royaliin? Mutta tietysti minä luen itsekseni siellä esitetyt kappaleet Aikoinani minä luin ulkoa *Nuorallatanssijat*. Te pääsette minne vain tahdotte, te onnellinen. Eräänä iltana syntyi sisareni ja lankoni välillä väittely oopperatanssiaisista. Onko totta, että sinne ei mitenkään voi mennä?»

»Mitenkään, neiti? Hm, enpä tiedä ...»

»Oletetaan, että olisitte naimisissa: veisittekö sinne vaimonne, vain näkemään?»

»Jos olisin naimisissa, neiti, en veisi sinne edes ...»

»Anoppiannekaan, niinkö? Onko se todellakin niin kauhea?»

»Mutta, neiti, ensinnäkin seura siellä ...»

»Sekalaista? Sen tiedän. Mutta sellaistaahan se on kaikkialla. Käydäänhän myöskin La Marchen puistossa, sielläpä vasta on kirjavaa seuraa. Luojan kiitos: naisia, jotka ovat hiukan merkillisiä ... juovat samppanjaa vaunuissa. Entä sitten Bois de Boulogne! Kuinka tylsää on olla nuori tyttö, eikö teidänkin mielestänne?»

»Mitä kummaa, neiti! Miksikä niin? Minä päinvastoin ...»

»Olisittepa itse nuori tyttö! Silloin tietäisitte, miltä tuntuu aina muistaa, mikä on sopivaa mikä ei! Olettakaamme, että tyttö tanssii parinsa kanssa. Luuletteko, että hän saa silloin puhua? 'Kyllä, ei, kyllä, ei': siinä kaikki! Hänen täytyy olla tuppisuuna. Se on säädyllistä! Siinä meidän elämämme huvi. Kaikissa asioissa on samanlaista. Erikoisen sopivaa on tekeytyä viattomaksi höperöksi. Minä en sitä osaa. Tai sitten laverrella oman sukupuoleni kanssa ... Jos uskaltaa jättää heidän seuransa puhuakseen miesten kanssa, niin silloin saa äidiltä torat! — Ja eräs seikka, joka ei ole ollenkaan sopivaa, on lueskelu. Vasta kaksi vuotta sitten minä sain luvan lukea sanomalehtien följetongeja. 'Sekalaisissa uutisissa' on rikoksia, joiden yli minun täytyy hypätä: ne eivät ole sopivia. Samoin on laita seuraelämään kuuluvien taitojemme, niiden täytyy pysyä eräänlaisissa pikku rajoissa: neljänkäden soittokappaleet ja lyijykynäpiirustukset ovat sopivia, mutta kaikki, mikä menee niitä pitämmälle, vaikuttaa jo teeskentelyltä, taiteilija-asenteen tavoittelulta. Minä esimerkiksi maalaan

öljyväreillä ja perheeni on siitä epätoivoissaan. Minä en saisi maalata muuta kuin ruusuja vesiväreillä. — Mutta tässä taitaa käydä virta? On vaikea pysyä paikoillaan.»

Tämä keskustelu tapahtui Seine-joen haarautumassa, la Brichen ja Saint-Denis-saaren välissä.

Neitonen ja nuori mies, jotka näin juttelivat, olivat vedessä, he olivat väsyneet uimisesta, ja virta oli alkanut viedä heitä, joten he olivat tarttuneet köyteen, jollaisilla suuret veneet oli kytketty pitkin saaren rantaa. Voimakas virta tuuditteli heitä hiljaa pingoitetun ja vapisevan nuoran päässä. Silloin tällöin he vaipuivat syvemmälle ja nousivat sitten taas pinnalle. Vesi kuohahteli nuoren tytön rintaa vasten, kohosi hänen villaisen uimapukunsa sisässä kaulaan asti, heitti takaa hänen päälleen laineen, joka hetki sen jälkeen oli enää vain hänen korvalehdestään tipahtava pisara. Hän piteli kiinni hiukan korkeammalta kuin nuori mies, joten hänen käsivartensa olivat ilmassa, ranteet taaksepäin kääntyneet pysyäkseen paremmin kiinni, selkä veneen mustassa kupeessa. Vaistomainen häveliäisyys sai hänet alinomaa väistymään nuorukaisen edestä, jonka vartaloa virta työnsi häneen päin. Sellaisena, riippuvassa ja pakenevassa asennossa, hän muistutti noita aallottaria, joita kuvanveistäjät tekevät laivojen keulaan. Pieni väristys, joka johtui virran sysäyksistä ja kylmästä vedestä, teki hänenkin liikkeensä aaltoileviksi ikäänkuin vesi.

»Ja juuri tämä lienee kaikkein vähimmän sopivaa», jatkoi hän, »uida näin teidän kanssanne. Jos olisimme merikylpylässä, olisi toista. Meillä olisi siellä täsmälleen samanlaiset puvut kuin nyt. Me menisimme veteen uimakopista samalla tavoin kuin äsken tuolta talosta. Me kävelisimme siellä hiekkarannalla, samoin kuin äsken joen rannalla. Olisimme vedessä yhtä syvällä kuin nyt tässä. Aalto paiskisi meitä samoin kuin nyt tämä virta. Mutta kuitenkin se ei olisi suinkaan sama asia, kaukana siitä:

Seinen vesi ei ole soveliasta! Mutta kuulkaahan, minulle alkaa tulla nälkä. Eikö teillekin?»

»Kyllä neiti, luulenpa tekeväni kunniaa päivällisaterialle.»

»Ja minä vakuutan, että minulla on tapana syödä.»

»Mitä tarkoittatte, neiti?»

»Tarkoitan, että minulla ei yleensä ruokapöydässä ole runollisia taipumuksia. Jos salaisin teiltä, että minulla on vatsa, niin se olisi petosta. Tehän kuulutte samaan klubiin kuin lankonikin?»

»Kyllä, neiti, samaan klubiin kuin herra Davarande.»

»Kuuluuko teidän klubiinne paljon naineita miehiä?»

»Varsin paljon, neiti.»

»Sepä kummallista. Minä en ymmärrä, miksi miehet menevät naimisiin. Jos minä olisin mies, niin luulen, ettei päähäni koskaan olisi pistänyt mennä naimisiin.»

»Onni, että olette nainen, neiti!»

»Niin, siinä taas yksi meidän onnettomuuksiamme: me naiset emme voi jäädä vanhoiksipojiksi! Mutta sanoisitteko minulle, miksi naineet miehet liittyvät klubiin?»

»Oh, neiti, täytyyhän niihin liittyä, se on Parisissa yleinen tapa. Jokaisen hienon miehen täytyy kuulua niihin ... vaikkapa vain käydäkseen siellä tupakoimassa.»

»Kuinka, vieläkö on sellaisia rouvia, joilla ei ole kotonaan tupakoitsijain osastoa? Minä, minä antaisin tupakoida ... niin, käryyttää vaikka piipulla!»

»Onko teillä täällä naapureita?»

»Oh käymme harvoin naapureissa. Sannois'ssa asuu Bourjo'n perhe, siellä käymme joskus.»

»Ah, Bourjo'n perhe. Mutta täällä ei liene ketään, jonka kanssa voi seurustella?»

»Kyllä on rovasti. Hahaha, ensi kerran, kun hän tuli meille päivälliselle, hän joi veden sormienhuuhtelu-

kupistaan! Mutta nythän puhun pahaa! Hän on oikein kunnan mies, hän tuo minulle aina kukkia.»

»Te ratsastatte, neiti? Se lienee teille suuri ilo.»

»Se on jumalallista. Suurin iloni. Tuntuu kuin en tulisi toimeen ilman sitä. Etenkin pidän kiitometsästyksestä. Totuin siihen isän kotiseudulla. Oh, siinä suhteessa olen aivan villitty. Ajatelkaas, että minä eräänä päivänä ratsastin seitsemän tuntia yhtämittaa.»

»Oi, minä ymmärrän sen hyvin. Minä käyn joka vuosi sellaisessa ajossa Le Perchessä, metsästämme siellä herra de Beaulieun koirilla. Ehkä olette kuullut niistä koirista? Hän tilasi ne Englannista. Viime vuonna meillä oli kolme ihanaa riistanajoa. — Mutta teillähän on täällä Chantillyn metsästykset.»

»Me isän kanssa käymme jok'ainoassa niistä ... Viime kerralla oli suorastaan hurmaavaa. Muistan aina hetken, jolloin kaikki kokoontuivat paikalle ... Siinä lienee ollut hyvinkin neljäkymmentä hevosta ... tiedätte, kuinka ne kiihoittuvat, kun pääsevät yhteen ... Ja sitten lähdettiin täyttä laukkaa, mutta minun ei tarvitse selittää! Sinä iltana aurinko laski niin kauniisti metsälammen taakse. Ilma, hiuksissa viuhuva tuuli, koirien haukunta, torvien raikuna, puut, jotka vilisevät silmien edessä: se on aivan kuin juopumusta! Sellaisina hetkinä olen rohkea, niin, rohkea!»

»Ainoastaan sellaisinako, neiti?»

»Oh, Jumala paratkoon, ainoastaan sellaisina, hevosen selässä; sillä omilla jaloillani ... kuulkaa: minä pelkään pimeässä, en voi pitää, ukkosesta; ja juuri nyt olen hyvin tyytyväinen, kun kolme henkilöä lähetti meille peruutuksen, etteivät tule luoksemme päivällisille.»

»Mitä tarkoitatte?»

»Meitä olisi muuten ollut kolmetoista! Minä olisin tehnyt mitä halpamaisuuksia tahansa saadakseni pöytään neljätoista! Ah, tuolla tuovat veljeni ja Denoisel jo meille

venettä. Katsokaa, kuinka täältä katsoen kaikki on kaunista, tuo kaikki tähän aikaan päivästä.»

Ja neitosen katse osoitti Seine-joelle, sen rannoille taivaalle.

Pieniä pyöreitä pilviä väikkyi ilmanrannalla, violetteja, harmaita, hopeanhohtoisia, huipuissaan kirkasta valkeutta kuin meren vaahtoa olisi kokoontunut taivaan alareunaan. Tämän yläpuolella kaartui taivas äärettömänä ja sinisenä, syvänä, loistavana ja kuulaana, mutta samalla jo himmeten niinkuin hetkellä, jolloin tähdet alkavat syttyä hämärän verhojen takana. Ylimpänä lepäsi pari kolme yksinäistä pilveä, liikkumatta, tyynen rauhallisina, ikäänkuin riipuksissa. Kuvaamaton, valo heijastui veden pintaan, se uinuili tuolla, välkähteli toisaalla, se sai veneiden varjon värisemään hopeisena moareena, hipaisi mastoa, peräsimen vartta, kiintyi ohimennessään jonkin pyykkiä pesevän naisen oranssinväriseen huiviin tai vaaleanpunaiseen työtakkiin.

Etukaupunki ja varsinainen maalaisluonto sulautuivat toisiinsa joen molemmilla rannoilla. Poppeleita kasvoi rivissä talojen välissä, jotka olivat yhtä harvassa kuin kaupungin ulkoreunassa. Siellä oli matalia hökkeleitä, lauta-aidoilla ympäröityjä aukeamia, puutarhoja, vihreitä ikkunaluukkuja, punaisiksi maalattuja viinikauppoja, akaasioita ovien edustoilla, vanhoja, vinoon painuneita huvimajoja, häikäisevän valkeita kiviaidannurkkauksia; sitten tehtaitten kuivia ääriviivoja, tiilirakennuksia, tiilikattoja, sinkkikattoja, tehtaankelloja. Savut nousivat tehtaanpiipuista suoraan ilmaan, ja niiden varjot kuulsivat patsaina vedestä. Erääseen piippuun oli maalattu: Tupakkaa. Erään talon laastitussa seinässä luki: Doremus, eli Labiche, veneitä vuokrattavana. Erään kanavan yli, joka oli täynnä proomuja, ojensi kääntösilta kahta mustaa käsivarttaan ilmaan. Kalastajat laskivat ja

vetivät siimojaan. Pyörät ratisivat ja vinkuivat, kärriä kulki edestakaisin. Aluksien vetoköydet hankasivat rantatiehen, joka oli peittynyt ruosteeseen, kovettunut, mustunut ja saanut kaikkia värejä hiilistä, mineraalienjätteistä, kemiallisten aineiden kasoista. Kynttilä-, tärkkelys-, rypälesokeri- ja sokerinjalostustehtaista, joita oli pitkin rantaa kituliaan vihreäin paikkojen keskellä, lehahteli epämääräistä rasvan ja sokerin hajua, joka haihtui veden ja tervan tuoksuun. Valimojen jyske ja höyrykoneiden vihellykset räikyivät koko ajan hiljaiselle joelle. Siellä olivat silmien edessä yht'aikaa Asnieres, Saardam ja Puteaux: tuollainen parisilainen Seinen-maisema, jollaisia Hervier maalaa, likainen ja värikäs, surkea ja iloinen, kansanomaisen ja elävä, maisema, jossa luonto vielä pilkistelee sieltä täältä rakennusten, teollisuuden ja ahertelun keskeltä kuin ruohonkorsi ihmisen kädessä.

»Eikö tämä ole kaunista?»

»Jumala paratkoon, neiti, en totta puhuen ole tähän erikoisen innostunut. Se on osittain kaunista.»

»Ei, se on oikein kaunista. Minusta se on oikein kaunista! Taidenäyttelyssä kaksi vuotta sitten oli eräs taulu, joka kuvasi jotakin tällaista. En muista sitä enää tarkoin. Mutta jotakin tällaista se oli. On seikkoja, joita vaistoan ...»

»Olette taiteilijaluonne, neiti.»

»Ohoh!» huudahti neitonon ilveilevästi.

Ja hän sukelsi veteen. Kun hän sitten ilmestyi näkyviin, alkoi hän uida lähestyvää venettä kohti. Hänen hiuksensa, jotka olivat auenneet, kelluivat hänen takanaan vedessä; hän ravisteli niistä vesipisaroita.

Tuli ilta. Taivas värittyi hiljalleen ruusunpunaiseksi. Tuuli hengähti virralla. Lehdet puiden latvoissa värisivät. Väkkärä, joka oli erään kapakan ovikilpenä, alkoi hyrrätä.

Kun uiva tyttö pääsi kiinni portaisiin, jotka riippuivat veneen perästä, kysyi toinen soutajista häneltä:

»No, Renée, miltä vesi tuntui?»

»Mainiolta, kiitos, Denoisel.»

»Sinä olet sitten ... kun uit niin kauas», sanoi toinen.

»Tulin jo melkein levottomaksi. Entä Reverchon? Kas, tuossapa hän jo onkin.»

II

Charles-Louis Mauperin oli syntynyt vuonna 1787. Hän oli erään koko Lothringissa ja Barrois'ssa tunnetun ja kunnioitetun asianajajan poika, ja astui sotapalvelukseen kuudentoista vuoden ikäisenä, Fontainebleaun sotakoulun oppilaana. Hänet nimitettiin aliluutnantiksi 35.

linjajalkaväkirykmenttiin, sitten luutnantiksi, samaan armeijan joukkoosastoon, ja hän osoitti Italiassa ehdotonta rohkeutta joka tilanteessa. Pordenonen taistelussa hän oli jo haavoittunut, kun lauma vihollisratsumiehiä ympäröi hänet ja vaati, että hän antautuisi, mutta hän vastasi vaatimukseen komentamalla hyökkäykseen, surmasi omin käsin erään ratsumiehen, joka uhkasi häntä, ja avasi omilleen tien auki, kunnes hän yht'äkkiä, ylivoiman voittamana sai päähänsä kaksi uutta sapeliniskua, vaipui veriinsä tanterelle ja jätettiin sinne kuolleen. 2.

Välimerenrykmentistä hänet kapteenina siirrettiin kenraali Roussel d'Hurbalin adjutantiksi ja otti hänen kanssaan osaa Venäjän-sotaretkeen; kuula murskasi häneltä oikean olkapään Moskovan taistelun jälkeisenä päivänä.

Kahdenkymmenenkuuden vuoden ikäisenä, 1813, oli hän Kunnialegioonan upseeri ja eskadroonanpäällikkö.

Armeijassa luettiin Mauperin kaikkein parhaimpien nuorien upseerien joukkoon, joita odotti mitä kaunein tulevaisuus.

Mutta sitten murskasi Waterloon taistelu hänen miekkansa ja toiveensa. Puolelle palkalle joutuneena hän yhtyi everstien Sauset'n ja Maziaun kanssa *Bazar français'n* bonapartelaiseen salaliittoon. Oikeusistuimeksi määrätty päärienkamari tuomitsi hänet johtokomitean jäsenenä

kuolemaan, mutta ystävät piilottivat hänet ja lähettivät hänet sitten laivalla Amerikkaan. Kun hän matkalla ei tietänyt, miten kuluttaa aikaansa, sillä hän kaipasi aina ajatustoimintaa, niin hän alkoi lueskella erään matkatoverin johdolla, miehen, joka aikoi asettua Amerikassa lääkäriksi, ja suoritti Amerikkaan saavuttaessa hänelle asiaankuuluvat tutkinnot. Hän oleskeli kaksi vuotta Yhdysvalloissa, ja sitten hänen toverinsa, jotka olivat astuneet takaisin aktiiviseen palvelukseen, hankkivat veljellisesti ja suurta vaikutusvaltaansa käyttäen hänelle armahduksen ja oikeuden palata Ranskaan. Hän tuli sinne takaisin ja asettui pieneen Bourmontin kaupunkiin, sukunsa kotitaloon, jossa hänen äitinsä vielä eli. Tuo äiti oli mainio vanhan naisen tyyppi, juuri sellainen, jollaisia 1700-luvulla tavattiin niin paljon maaseudulla, sukkela vanhus, joka ei pelännyt esim viinintilkkää. Poika aivan jumaloi äitiään. Hän tapasi kotiin palatessaan äitinsä sairaana, taudissa, jonka vuoksi lääkärit olivat kieltäneet häneltä kaiken kiihoittavan; poika luopui silloin viinistä, likööreistä ja kahvista, jotta äidin kieltäytyminen olisi käynyt helpommin, kun hänellä oli siinä toinen mukana. Ja myöntyväisyydestä äitiä ja hurskaasta kunnioituksesta sairaan toivomuksia kohtaan poika sitten meni naimisiin. Ilman varsinaista mieltymystä hän otti vaimokseen erään serkkunsa, jonka äiti oli hänelle valinnut. Äidistä se liitto sopi hyvin siitä syystä, että tytön tilukset olivat aivan heidän tilustensa vieressä, ja lisäksi tuli muitakin tuollaisia seikkoja, jotka maaseudulla vievät sukuja ja heidän omaisuuksiaan yhteen.

Kun äiti kuoli ja herra Mauperin tunsu elämänsä ahtaaksi tuossa pikku kaupungissa, jossa häntä ei mikään enää pidättänyt, niin hän, koska häneltä oli kielletty oleskelu Parisissa, myi Bourmontissa olevan talonsa ja sillä seudulla olevat pienet sokerinjalostustehtaansa, pitäen itsellään vain yhden talon, joka hänellä oli Villacourtissa, ja muutti

nuoren vaimonsa kanssa eräälle suurelle maatilalle, jonka hän osti Morimondista, Bassignyn perukoilta. Siten hän hankki itselleen erään suuren apottikunnan jäännökset, paikan, joka hyvin ansaitsi munkkien aikoinaan sille antaman nimen *Mort-au-monde*.¹⁾ Itse kartanon alue oli nimittäin suurenmoisen ihana luonnon kätköpaikka, joka päättyi sadan auranalan laajuiseen lammikkoon ja ikivanhaan tammimetsään; puistossa oli hakatulla kivellä reunustettuja kanavia, joissa vesi virtaili lehväholvien siimeksessä ja jotka ympäröivät vihantoja nurmikoita; siellä versoi kasvullisuus täydessä rauhassa vallankumouksen päivistä asti, siellä oli lähteitä metsänhelmassa, metsäkukkia, metsäneläinten tallaamia polkuja, muinaisten puutarhojen ja rakennusten raunioita. Paikoittain näkyi vielä kivimöhkäleitä entisistä rakennuksista. Oli säilynyt portti, ja samoin penkit, joilla kerjäläiset olivat istuneet, kun heille oli jaeltu keittoa. Tuossa kohosi vielä kirkonkuori, mutta katottomana. Tuossa seitsemän kerrosta korkea muuri Montreuilin tyyliä. — Edellisen vuosisadan alkupuolella tehty porttirakennus oli vielä melkein täydellisessä kunnossa: siihen herra Mauperin nyt asettui.

Siellä hän eli vuoteen 1830 asti, erillään ja syventyneenä opinnoihin, hautautuneena kirjojen joukkoon, joista hän hankki itselleen suunnattomat, kaikkia aloja koskevat tiedot; hän täytti päänsä historioitsijani, filosofien, poliitikkojen teoksilla, tyhjensi kaikki teollisuutta käsittelevän tieteen varastot. Hän poistui kirjojensa äärestä ainoastaan mennäkseen hengittämään raitista ilmaa, viillettämään päätänsä ja väsyttämään ruumistaan. Tällaisilla kävelyretkillä hän samoili usein pari, kolme penikulmaa peltojen poikki ja metsien halki. Seudulla oli totuttu näkemään hänet sellaisena: talonpojat tunsivat jo kaukaa hänen askelensa, hänen pitkän lievetakkinsa, jonka kaikki napit olivat kiinni, hänen pitkät ratsuväenupseerin

säärensä, hänen päänsä, joka oli hiukan kumarassa ja se i
p ä ä n, jonka hän oli ottanut kepikseen jostakin
viinipelloilta.

2 —.

Tästä uutterasta ja syrjäisestä elämästä herra Mauperin ilmestyi kuitenkin julkisuuteen vaalien aikaan: silloin hän esiintyi kaikkialla departementissa. Hän ajoi kärryillään, hän herätti sotilasäänellään vaalikokouksessa tulisen elämän, hän komensi hyökkäykseen hallituksen ehdokkaita vastaan: se merkitsi hänelle vielä sodankäyntiä! Mutta kun vaalit oli toimitettu, niin hän palasi Chaumontista kotiinsa ja painui jälleen lukuhuoneensa rauhalliseen hiljaisuuteen. — Hänelle syntyi kaksi lasta, poika vuonna 1826 ja tyttö 1827. — Tuli vuoden 1830 vallankumous; hänet valittiin edustajaksi. Hän astui edustajakamariin amerikkalaisin mielipitein, jotka lähensivät hänet Armand Carreliin. Hänen eloisat, jyrkät sotilaalliset puheensa, jotka sisälsivät paljon asioita, herättivät suurta huomiota. Hänestä tuli *le National*-lehden hengen luojia, tuon lehden, jonka ensimmäisiä osakkeenmerkitsijöitä hän oli ja jolle hän antoi kirjoitusaiheita hyökkäyksiin budjetti- ja finanssiasioissa. Tuilerioista ilmaistiin hänelle suopeaa mielialaa; entiset toverit, joista oli tullut uuden kuninkaan adjutantteja, houkuttelivat herra Mauperinia korkean sotilaallisen aseman lupauksilla; jollakin päällikön paikalla, sellaisella tulevaisuudella, johon hän ikänsä puolesta vielä hyvin kelpasi. Hän kieltäytyi jyrkästi. Vuonna 1832 hän allekirjoitti oppositiossa olevain edustajain protestin sanamuotoa kuninkaan alamaiset vastaan, sanamuotoa, jota herra Montalivet käytti, ja hän ahdisteli silloista järjestelmää 1835 vuoteen saakka.

Sinä vuonna hänen vaimonsa lahjoitti hänelle uuden lapsen, pikku tytön, jonka saaminen aivan vavahdutti hänen sydänjuuriaan. Hänen kaksi ensimmäistä lastaan olivat

antaneet hänelle ainoastaan viileää tyydytystä, onnea, jossa ei ollut varsinaista iloa. Niistä oli puuttunut jotakin sellaista, mikä hurmaa isää ja luo naurunhälinää kotilieden ääreen. Molempia niitä oli herra Mauperin rakastanut, mutta ei jumaloinut. Isän toivomus, että he toisivat ilon mukanaan, oli pettänyt. Hän ei ollut saanut sellaista poikaa, jota oli uneksunut: oikeata poikaa, veitikkaa ja vintiötä, hauskaa pikku paholaista, joissa vanhat sotilaat löytävät jälleen oman nuoruutensa ja oman verensä ... ikäänkuin kuullen siinä pyssyjen paukkinaa! Ei, herra Mauperin oli saanut hyvin järkevän ja siivon pikku pojan, »mamsellin», kuten hän sanoi; ja hän oli ollut hyvin suruissaan, melkeinpä häpeissäänkin, kun hänellä oli perillisenä tuollainen olento, joka ei edes rikkonut lelujaan. Saman pettymyksen tuotti tytärkin herra Mauperinille: hän oli sellaisia tyttölapsia, jotka ikäänkuin syntyvät täysikäisinä. Tuntui kuin tyttö olisi leikkinyt isänsä kanssa ainoastaan voidakseen huvittaa isää. Tuskinpa tällä lapsella lieenee lapsuutta ollutkaan. Jos joku herra, kun tyttö oli viisivuotias, tuli vieraisille hänen isänsä luo, niin hän juoksi heti pesemään käsiään. Hän ei antanut suudella itseään muuta kuin eräille määrätyille paikoille:näytti siltä kuin hänellä jo syntyessään olisi ollut pelko, että isän rakkaus ja hyväilyt olisivat jollakin tavoin hänet rypistäneet.

Mauperinin tunteet, jotka olivat tällä tavoin kauan kahlittuina kerääntyneet ja karttuneet, kohdistuivat nyt kokonaisuudessaan uuteen tulokkaaseen, tähän tyttären, jolle hän oli antanut nimeksi Renée, lothringiläisen äitinsä nimen mukaan. Hän vietti kaikki päivänsä jumalallisissa hullutuksissa pikku Renéen kanssa. Vähän väliä hän riisui tyttärensä myssyn saadakseen nähdä hänen lyhyen silkitukkansa. Hän opetti tytölle irvistyksiä, joista hän sitten itse hurmiokseen nautti. Hän opetti, miten lapsen oli pikku sormillaan nipistäen näytettävä, kuinka lihavat hänen

reitensä olivat. Hän heittäytyi lattialle matolle, jossa tyttö piehtaroi hänen vieressään puolialastomana, viattomana kuin lapsi ainakin. Öisin hän useinkin nousi vuoteestaan katsomaan, miten tyttö nukkui, ja hän valvoi usein pitkät tunnit kuunnellen tytössä heräävän elämän ensi hengähdystä, joka on kuin kukkasen hentoa tuoksua. — Kun lapsi heräsi unesta, riensi isä ottamaan hänen ensimmäisen hymynsä, hymyn, joka oli niin suloista kuin lapsi olisi yöllä, nukkuessaan ollut paratiisissa. Isän onni oli joka hetki ilmeistä autuutta: hänestä tuntui kuin hän olisi saanut omakseen enkelin.

Miten hän nauttikaan Morimondissa tyttärensä kanssa! Hän veteli lasta perässään pikku vaunuilla ympäri rakennusta, ja vähän väliä hän kääntyi taakseen katsomaan, kun lapsi nauroi ja huusi ilosta; kääntyi näkemään hänen poskiaa, joihin aurinko paistoi, hänen pientä, ruusunpunaista notkeaa jalkaansa, jonka Renée oli vetänyt kippuraan käsiinsä. Tai hän vei lapsen kanssaan pitkille kävelyretkille. Hän meni erääseen kylään asti, opetti lapsen heittämään lentosuukkoja vastaantuleville kyläläisille, pistäytyi jonkun vuokralaisen taloon ja näytteli talonväelle tyttänsä pieniä maito hampaita. Kotimatalla lapsi usein nukkui hänen syliinsä aivan kuin imettäjän helmaan.

Joskus hän vei tyttärensä metsään, ja siellä, metsässä, jossa satakieliä ja kultarintakerttuja kuhisi, nautti hän kuvaamattomasti kun näki lintujen äänien, joista viidakot iltahetkillä helisivät, herättävän lapsensa huomiota ja hänen matkivan, mutisevan niitä, sopertelevan niitä, aivan kuin vastatakseen lintujen puheluun ja koko taivaan lauluun.

Rouva Mauperin sen sijaan ei ollut ottanut tätä viimeistä tytärtä näin hyvin vastaan. Vaikka rouva Mauperin oli hyvä nainen, hyvä äiti, niin häntä vaivasi maaseutulaishylpeys:

rahaylpeys. Hän oli laatinut kaikki suunnitelmansa sillä edellytyksellä, että hänelle tulisi kaksi lasta; kolmannen tulo ei ollut hänestä mieleistä, sillä se sekoitti toisten rahallisia oloja, ja uhkasi etenkin hänen poikansa osuutta. Tämän pikku tytön ilmestyminen merkitsi hänen äidilleen siihen aikaan toisiinsa yhdistettyjen maatilain erottamista, koottujen varojen jakamista. Ja sitten myöskin perheen tulevan yhteiskuntaaseman ja vastaisen arvon alenemista.

Pian ei herra Mauperin saanut enää hetken rauhaa: perheenäiti ahdisteli alinomaa poliitikkoa, muistutteli isälle, että hänen velvollisuutensa oli omistautua luomaan lapsilleen hyvä taloudellinen asema.

Hän koetti erottaa miestänsä hänen ystävistään, hänen puolueestaan, uskollisuudesta aatteita kohtaan. Hän naureskeli herra Mauperinin typeryyksille, jotka olivat tiellä, kun hänen olisi pitänyt käyttää tilaisuuksia edukseen. Joka päivä tuli hyökkäyksiä, ahdistelulta, moitteita, joka päivä käytiin hirvittävää »lihapadan» taistelua opposition edustajan omaatuntoa vastaan. Lopulta pyysi herra Mauperin vaimoltaan kahden kuukauden aselepoa ja harkinta-aikaa: hänkin kyllä tahtoi, että hänen Renéestään tulisi rikas. Kahden kuukauden kuluttua hän lähetti edustajakamariin eropaperinsa ja perusti La Bricheen sokerinjalostustehtaan.

Siitä oli nyt kaksikymmentä vuotta. Lapset olivat kasvaneet suuriksi, liike oli menestynyt, sokerinjalostustehdas oli ollut herra Mauperinille erinomaisen tuottoisa. Hänen poikansa oli asianajaja. Hänen vanhin tyttärensä naimisissa. Renéen myötäjäiset varustettu.

III

Oli tultu rakennuksen pohjakerrokseen. Salissa, jonka seinät olivat verhotut persialaisella kankaalla ja koristetut pienillä kukkakimpuilla, jotka oli kiinnitetty seinäverhoihin, istuivat Henri Mauperin, Denoisel ja Reverchon eräässä nurkassa pakinoiden. Lähellä takkaa otti rouva Mauperin juuri vastaan suurin hellyydenosoituksin vävyään ja tytärtään, herra ja rouva Davarandea, jotka äsken olivat saapuneet taloon. Rouva Mauperin piti tilaisuuden vaatimana velvollisuutenaan ilmaista perherakkauttaan ja äidillisyyttään.

Tuskin oli rouva Mauperinin ja rouva Davaranden tervehtely loppunut, kun eräs pienikokoinen vanha herra, joka oli hiljaa tullut saliin, tervehti katseellaan rouva Mauperinia ja meni hänen ohitse suoraan sitä seurustelijain ryhmää kohti, jossa Denoisel istui.

Tällä pikku herralla oli musta puku ja valkea poskiparta. Kainalossaan hän toi salkkua.

»Tunnetko tätä?» kysyi hän Denoiselilta, jonka vei kanssaan ikkunan syvennykseen ja jolle nyt raotti salkkuaan.

»Tuotako? ... Totta kai minä sen tunnen ... Se on *Salaperäinen keinu* ... Lavreincen mukaan tehty kaiverrus ...»

Pikku herra hymyili: »Aivan niin, mutta katsopas tarkemmin.»

Ja hän raotti vieläkin salkkuaan, mutta niin vähän, että Denoisel tuskin voi vilkaista sisään.

»Ennen kylpyä ... Se on ennen kylpyä, ennen syövytystä otettu vedos.»

»Tosiaan.»

»Entä reunustat! Ja kiilto, Tätä ne vintiöt eivät antaneet minulle ilmaiseksi! Sain sen kilpaa huutaen, ja kilpailijana vielä eräs nainen ...»

»Oho!»

»Ja kokotti. Joka kerta, kun lisäsin hintaa, hän pyysi sitä nähdäkseen. Huutokaupanpitäjä, senkin lurjus, sanoi aina: 'Olkaa hyvä ja antakaa rouvalle .. 'Ja lopulta se maksoi minulle satakolmekymmentäviisi frangia ... En olisi antanut enää killinkiäkään lisää.»

»Sen nyt arvaa. Jos olisin tietänyt tämän, olisin voinut hankkia teille toisen aivan samanlaisen taidemaalari Spindleriltä, vedokseh, jossa on vielä isommat reunukset. Spindler ei pidä Ludvig XVI:n tyylistä. Minun ei olisi tarvinnut muuta kuin pyytää sitä häneltä.»

»Lempo soi! Ja oliko se 'ennen kylpyä' niinkuin tämä minun? Oletko siitä aivan varma?»

»Ennen kylpyä, jopa ennen vernissaa tehty. Niin-se on aikaisempi kuin teidän.»

Ja tämä lause, jonka lopun Denoisel kuiskasi toisen korvaan, nosti vanhan herran kasvoille ilon punan ja sai veden herahtamaan hänen kielelleen.

Samassa astui herra Mauperin tyttärensä kanssa saliin. Isä oli tarjonnut käsivartensa tyttärelleen. Tytär, pää hiukan taaksepäin kallellaan, nojasi vapaasti ja hyväilevästi isäänsä ja hieroi hiljaa tukkaansa hänen hihaansa, aivan kuin pikku lapsi, joka antaa kantaa itseään.

»Päivää sisko», sanoi hän ja suuteli rouva Davarandea. Sitten hän kumarsi otsansa äitinsä suudeltavaksi, ravisti lankonsa kättä, ja juoksi nyt salkkuherran luo: »Saanko nähdä, kummi?»

»Ette, tyttöseni, te ette ole vielä niin iso.» Ja hän taputti Renéetä ystävällisesti vähän poskelle.

»Aina teidän ostoksenne ovat sellaisia!» sanoi Renée ja käänsi selkensä ukolle, joka näppärin sormin alkoi sitoa salkkuaan kiinni solmien nauhat piirrosten keräilijäin tuntemille taidokkaille ruusukkeille.

»Mitä nyt olenkaan saanut kuulla?» huudahti rouva Mauperin yht'äkkiä kääntyen tyttärensä puoleen. Rouva oli asettanut Reverchonin istumaan aivan viereensä, niin lähelle, että hänen pukunsa ja liikkeensä melkein koskivat ja hyväilivät Reverchonia. »Veikö virta teidät mukaansa? Varmaan se oli vaarallista! Voi tuota jokea! Minä en tosiaan ymmärrä, että herra Mauperin sallii ...»

»Rakas rouva Mauperin», vastasi herra Mauperin selaillen tyttärensä kanssa jotakin albumia pöydän ääressä, »minä en salli mitään, minä vain alistun».

»Pelkuri!» kuiskasi neiti Mauperin isälleen.

»Mutta minä vakuutan, äiti», puuttui Henri Mauperin asiaan, »vakuutan, ettei siinä ollut mitään vaaraa. Virta vei heitä vain vähän matkaa. Heistä oli parempi tarttua erääseen veneeseen kuin ajautua parin sadan metrin päähän. Siinä koko juttu. Käethän ...»

»No, tästä rauhoitun», vastasi rouva Mauperin, jonka kasvot yhäti kirkastuivat sitä mukaa kuin hänen poikansa puhui. »Tiedänhän, että sinä olet järkevä! Mutta, kuulkaa, herra Reverchon, tuo meidän Renée on niin huimapäinen! Minä pelkään aina hänen tähtensä. Katsokaas vain, hänellä on yhä vieläkin vettä tukassaan. Tule tänne, niin kuivaan.»

»Herra Dardouillet!» ilmoitti nyt palvelija.

»Eräs naapureitamme», selitti rouva Mauperin hiljaa Reverchonille.

»Kas niin, miten pitkälle olette nyt päässyt?» kysyi herra Mauperin tulijalta puristaessaan hänen kättänsä.

»Yhä edistytään! Kolmesataa uutta mittapaalua tänään.»

»Kolmesataa?»

»Niin, kolmesataa. Siitä tulee hyvä, uskoakseni.

Katsokaas, tasoitan maan kasvihuoneesta lammikkoon asti, näköalan vuoksi. Vinoutta neljäkymmentäviisi tai ehkä neljäkymmentäseitsemän senttiä, ei enempää. Jos olisimme siellä, ei minun tarvitsisi teille selittää. Toiselta puolelta korotan puistokujaa kuten tiedätte, metrin verran.

Ajatelkaas, herra Mauperin, että kun tämä on saatu valmiiksi, ei tilallani ole tuumankaan alaa, jota en olisi kääntänyt nurin? »

»Mutta milloin te alatte istuttaa puita, herra Dardouillet?» kysyi neiti Mauperin. »Olen nyt nähnyt teillä kolme vuotta työläisiä puutarhassanne: ettekö istuta sinne pian puitakin?»

»Oh, puut ovat pikku asia, neiti. Sen aina ennättää. Tärkein ensin: maaston tasoitus, kupeeraukset, ja sitten vasta tarvittavat puut.»

Joku tuli nyt saliin siitä ovesta, joka vei talon sisäosiin. Hän oli tervehtinyt, mutta kukaan ei häntä tullut nähneeksi. Hän oli heidän keskellään kenenkään huomaamatta häntä. Hänellä oli kunnon miehen kasvot, ja tukka, joka oli pörröinen kuin kynänpyyhe. Hän oli herra Mauperinin kassanhoitaja, herra Bernard.

»Nyt täällä ovat kaikki, myöskin herra Bernard on tullut alas, hyvä», sanoi herra Mauperin hänet viimein huomattessaan. »Etkö nyt päästä meitä ruualle, m:me Mauperin? Nuori väki lienee nälissään.»

Ensi nälän aiheuttama vaitiolo oli loppunut. Alkavan aterian hiljaisuutta seurasi puhelu, jota säesti lusikkain ja lautasten kalina.

»Herra Reverchon ...», alkoi rouva Mauperin.

Hän oli sijoittanut nuoren herran viereensä, oikealle puolelleen, ja aivan kuin hiveli häntä rakastettavuudellaan, ympäröi hänet huomaavaisuuksillaan, kietoi hänet

koketteriallaan. Hänen koko kasvoilleen oli levinnyt hymy, ja hänen äänensäkin oli toisenlainen kuin arkipäivinä, se oli nyt falsetti, jota hän käytti erikoisen juhlallisissa tilaisuuksissa.

Hänen silmänsä liikkuvat kaiken aikaa nuoresta miehestä hänen lautaseensa ja hänen lautasestaan tarjoilijaan. Äiti valmisteli itselleen vävyä.

»Herra Reverchon, me tapasimme äskettäin erään naishenkilön, joka on tuttujaanne, nimittäin rouva de Bonnièresin. Hän puhui minulle niin paljon, paljon hyvää teistä ...»

»Minulla on ollut kunnia tutustua rouva de Bonnièresiin Italiassa. Sainpa onnen tehdä hänelle pikku palveluksenkin.»

»Pelastitteko hänet ryövärien käsistä?» huudahti Renée.

»En suinkaan, neiti. Se ei ollut läheskään niin romanttista. Rouva Bonnières oli pulassa hotellilaskusta, Hän oli siellä yksinään. Minä autoin, etteivät ryöstäneet häneltä liikoja ...»

»Sittenhän se kuitenkin oli rosvojuttu», sanoi Renée.

»Siitä voisi kirjoittaa pikku näytelmän», sutkautti Denoïsel, »ja aivan uuden näytelmän: hotellilaskuntingintä, joka johtaa avioliittoon. Ja näytelmälle soma nimi: *Kiusallisen neljännestunnin romaani* ..»

»Hän on hyvin rakastettava tuo rouva de Bonnières», jatkoi rouva Mauperin. »Hänen piirteissään on jotakin erikoista. Tunnetteko te hänet, herra Barousse?» kysyi hän kääntyen Renéen kummisedän puoleen.

»Kyllä, rouva, hän on hyvin miellyttävä.»

»Vai niin, tuo kummi, joka muistuttaa satyyriä!» huudahti Renée. Ja kun hän tämän sutkauksensa jälkeen näki toisten hymyilevän, tunsu hän punastu vansa: »Nimittäin ainoastaan hänen kasvonsa», jatkoi hän silloin hermostuneen vilkkaasti.

»Olipa tuokin korjaus!» huomautti Denoisel.

»Oleskelitteko kauankin Italiassa, herra, Reverchon?»
kysyi herra Mauperin johtaakseen juttua toisaalle.

»Puoli vuotta.»

»Ja vaikutelmanne?»

»Siellä on sangen mielenkiintoista, mutta epämukavaa. Minä en mitenkään voinut tottua juomaan kahvia lasista.»

»Italia?» alkoi Henri Mauperin. »Matkustaminen siellä on minusta surullista. Kaikkialla näkee epäkäytännöllisyyttä. Missä tilassa maanviljelys, kauppa! Kerran Firenzessä, kun oli naamiaispäivä, kysyin eräässä ravintolassa tarjoilijalta, pidettiinkö ravintola auki kaiken yötä. Hän vastasi: 'Ei toki, meille tulisi liiaksi väkeä.' — Tämä ei ole mikään tekaistu juttu, minä kuulin sen omin korvin. Sellaisesta voi arvostella koko maata. Kun ajattelee Englantia, sikäläistä kollektiivisen ja yksilöllisen yritteliäisyyden valtavuutta, kun on nähnyt Lontoossa englantilaisen kansalaisen liikemiesnerouden, Yorkshiressä jonkin suuren maatilan tuottavaisuuden, niin ... Siinäpä oikea kansa!»

»Minä olen samaa mieltä kuin Henri», sanoi rouva Davarande, »Englanti! Siellä on hienoutta. Suurenmoista kohteliaisuutta ... Minusta on miellyttävää, että siellä aina esitellään kaikki henkilöt toisilleen .. Samaa siinäkin, että pikku rahat annetaan teille takaisin paperiin käärittyinä. Ja miten erikoisia kankaita! Mieheni toi minulle popeliinipuvun sieltä näyttelystä. Kuule, äiti, nyt olen päättänyt sen viittatilaukseni, minä kävin Albéricilla. Se oli sitten hassua: hän antaa erään neidin asettaa viitan hartioillenne, ja sitten hän alkaa kiertää ympärillänne ja osoittaa norsunluisella viivoittimella ne paikat, joista ei istu, tuskin koskettaen minua, tiedätkö, hiukan vain nykäisten: ja jokaisen kosketuksen jälkeen neiti merkitsee paikat liidulla. Hän on persoonallisuus, tuo Albéric. Ja aivan

ainoa alallaan, erinomainen; mikä tyyli hänen viitoissaan! Tunsin heti kaksi niitä eilen kilpa-ajoissa. Mutta tietystikin hän on kallis.»

»Niin, ne ihmiset voivat ottaa miten paljon tahtovat», sanoi Reverchon. »Minun räätälini Edouard vetäytyi äskettäin liikkeestä syrjään kolmenmiljoonan omistajana.»

»Hyvä, sangen hyvä!» huudahti herra Barousse. »Hyvin menee: työläiset ne nykyään saavat kaikki rahat taskuunsa, siihen on jouduttu! Se on suurin vallankumous maailmanluomisesta asti.»

»Aivan niin», jatkoi Denoisel, »vallankumous, joka tuo mieleen kuuluisan varkaan Chaponin sanat: 'Varkaus, herra tuomari, on ensimmäistä afääriä maailmassa!'»

»Olivatko ratsastuskilpailut loistavat?» kysyi Renée.

»Siellä oli hyvin paljon väkeä», vastasi rouva Davarande.

»Loistavat, neiti», vahvisti Reverchon. »Etenkin kilpailu Dianapalkinnosta oli erinomainen. *Plumede-Coq*, josta oli vedonlyönnissä uskallettu 35, jäi jälkeen *Basilicatesta* kaksi pituutta. Se oli hyvin jännittävää. Myöskin *hacks*-kilpailu oli hyvin kaunis, vaikka rata olikin kovanlainen.»

»Kuka oli se venäläinen nainen, joka aina ajaa nelivaljakolla, herra Reverchon?» kysyi rouva Davarande.

»Hän on rouva de Rissleff. Hänellä on mainiot hevoset, puhdasverisiä orloffilaisia!»

»Jules, teidän pitäisi pyrkiä Jockey-klubiin kilparatsastusten vuoksi», virkkoi rouva Davarande, kääntyen puhumaan miehelleen. »Minusta on niin noloa istua siellä vaikka kenenkä vieressä! Todellakin, jos nainen vähänkin kunnioittaa itseään, ei hän voi esiintyä muualla kuin Jockey-klubin lavalla.»

»Ah, miten erinomaista herkkusienipasteijaa», sanoi Barousse, »teidän Adèlenne on suorastaan voittanut itsensä Oikea mestarikeittäjä Täytyy onnitella häntä ennen lähtöä.»

»Ja minä kun luulin, että te ette söisi sieniiä», sanoi rouva Mauperin.

»Minä en syönyt vuonna 1848 niitä ... enkä ole syönyt ennen kuin joulukuun toisena päivänä. Luuletteko, että poliisilla koko sinä välikautena olisi ollut aikaa tarkastella sieniiä? Mutta kun järjestys palautettiin ...»

»Henriette», virkkoi rouva Mauperin rouva Davarandelle, minun pitää torua sinun miestäsi, siitä, että hän aivan hylkää meidät. Me emme ole saaneet nähdä teitä kolmeen viikkoon, herra Davarande.»

»Mutta, rakas täti, jospa tietäisitte, miten paljon minulla on ollut hommaa! Tiedättehän, että Georges ja minä olemme läheisiä ystäviä. Hänen isältään menee aika edustajakamarissa. Ministeripresidentin tehtävät jäävät siis hänen poikansa huoleksi. On tuhansia asioita, joita hän ei voi uskoa muuta kuin aivan luotettaville, ystäville. Oli ensin tuo suuri juttu, tuo oopperadebyytti. Siinä piti neuvotella, puhua asian puolesta, juosta edestakaisin. Täytyi välttää riitaa noiden kahden ministeriön välillä. Oh, meiltä meni aivan tarkkaan aika. Georges on minua kohtaan niin kiltti, että en voinut ...»

»Kiltti?» toisti Denoisel. »Niinpä sopisi hänen maksaa ainakin teidän ajurimaksunne. Nyt hän on kaksi vuotta luvannut teille aliprefektuuria.»

»Hyvä Denoisel, se on paljon vaikeampi juttu kuin luulettekaan. Etenkin, kun ihminen ei tahdo joutua liian kauas Parisista ... Muuten, näin meidän kesken sanoen, voin mainita, että asia onkin nyt melkeinpä valmis. Minulla on täysi aihe odottaa, että kuukauden päästä ...»

»Mistä debyytistä te puhuitte äsken?» kysyi Barousse.

»Neiti Bradizzin», vastasi Davarande.

»Ah, Bradizzi! Hänen on häikäisevä!» huudahti Reverchon. »Ennen kaikkea kuvaamaton keveys liukumisliikkeissä. Äskettäin istuin johtajanaitiossa aivan